

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.11\(198\).43](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.11(198).43)
УДК: 796.02(075.8)

Файдевич В.В.
кандидат педагогічних наук, доцент
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк
<https://orcid.org/0000-0001-8432-3074>

Гребік О.В.
кандидат педагогічних наук, доцент
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк
<https://orcid.org/0000-0001-5255-7263>

Голуб В.А.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка, м. Кременець
<https://orcid.org/0000-0003-3123-7169>

Табак Н.В.
викладач вищої категорії,
циклової комісії теорії і методики фізичного виховання,
Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний інститут», м. Луцьк
<https://orcid.org/0000-0002-8478-2075>

Янчук А.В.
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, асистент,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк
<https://orcid.org/0009-0000-9216-363X>

ОСОБЛИВОСТІ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ, ОЛІМПІЙСЬКОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ»

Навчальна дисципліна «Історія фізичної культури, олімпійського та професійного спорту» є важливою складовою професійної підготовки майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту. Вона забезпечує формування цілісного уявлення про генезіс фізичної культури, розвиток олімпійського руху та становлення професійного спорту у світі та в Україні.

Завдання вивчення дисципліни є забезпечити теоретичну і практичну підготовку здобувачів до професійної діяльності тренера з певного виду спорту; сприяти процесу формування світогляду здобувачів – майбутніх тренерів; прослідкувати загальні закономірності виникнення та розвитку фізичної культури і спорту з найдавніших часів до наших днів; висвітлити процес розвитку фізичної культури і спорту на різних етапах існування людського суспільства, з наукової точки зору; вивчити історію відродження Олімпійських ігор та історію виникнення і розвитку професійного спорту.

Робоча програма навчального курсу – це нормативний документ закладу вищої освіти, що визначає місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця, мету й завдання її опанування, роль та значення курсу для забезпечення здобувачів освіти необхідними знаннями та вміннями.

Ключові слова: історія, фізична культура, олімпійський спорт, професійний спорт, робоча програма.

Faydevych V.V., Hrebik O.V., Holub V.A., Tabak N.V., Yanchuk A.V. Features of the work program for the academic discipline «History of physical culture, Olympic and professional sports». The academic discipline «History of Physical Culture, Olympic and Professional Sports» is an important component of the professional training of future specialists in the field of physical culture and sports. It provides the formation of a holistic understanding of the genesis of physical culture, the development of the Olympic movement and the formation of professional sports in the world and in Ukraine.

The task of studying the discipline is to provide theoretical and practical training of applicants for the professional activity of a coach in a certain sport; to promote the process of forming the worldview of applicants – future coaches; to trace the general patterns of the emergence and development of physical culture and sports from ancient times to the present day; to highlight the process of the development of physical culture and sports at different stages of the existence of human society, from a scientific point of view; to study the history of the revival of the Olympic Games and the history of the emergence and development of professional sports.

In the current conditions of globalization and integration into the European educational space, knowledge of the history of the industry allows future coaches to navigate the trends in the development of world sports, to adapt positive experience to Ukrainian realities.

The working program of the educational course is a regulatory document of a higher education institution that determines the place of the educational discipline in the system of professional training of a specialist, the goal and objectives of its mastery, the role and significance of the course for providing applicants with the necessary knowledge and skills.

Key words: history, physical education, Olympic sports, professional sports, work program.

Постановка проблеми. Навчальна дисципліна «Історія фізичної культури, олімпійського та професійного спорту» є важливою складовою професійної підготовки майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту. Вона забезпечує формування цілісного уявлення про генезис фізичної культури, розвиток олімпійського руху та становлення професійного спорту у світі та в Україні [2].

Актуальність вивчення дисципліни зумовлена такими факторами:

- **знання історичного досвіду** дозволяє майбутнім спеціалістам розуміти витоки та закономірності розвитку фізичної культури, що сприяє ефективному застосуванню традицій і новітніх підходів у сучасній практиці;
- **Олімпійський рух** виступає провідним чинником міжнародного спортивного співробітництва та формування гуманістичних цінностей, тому ознайомлення з його історією має важливе виховне та світоглядне значення;
- **професійний спорт** є невід'ємною частиною сучасного суспільства, а його становлення й розвиток потребують ґрунтовного аналізу для підготовки конкурентоспроможних фахівців.

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції у європейський освітній простір знання історії галузі дає можливість майбутнім тренерам орієнтуватися у тенденціях розвитку світового спорту, адаптувати позитивний досвід до українських реалій.

Таким чином, дисципліна сприяє не лише фаховій компетентності здобувачів, але й формує у них патріотичні почуття, повагу до національних традицій та усвідомлення значення спорту як культурного й соціального феномену [4].

Аналіз літературних джерел. Вивчення дисципліни «Історія фізичної культури, олімпійського та професійного спорту» в закладах вищої освіти спортивного напрямку є складовою ланкою в системі знань майбутніх тренерів та інструкторів [1; 3; 5]. У здобувачів освіти має бути сформований певний обсяг історичних знань щодо становлення й розвитку фізичної культури і спорту в світі та Україні; прищеплення навичок наукового аналізу, які спрямовані на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного розвитку фізичної культури та спорту; набутті практичні навички роботи з історичною й науковою літературою; виховання морально-етичних та ідейно-патріотичних переконань фахівця, причетності до світової історичної спадщини та традицій у галузі фізичної культури та спорту, формування національної свідомості [6, 7, 8].

Мета роботи полягає у визначенні змісту робочої програми з навчальної дисципліни «Історія фізичної культури, олімпійського та професійного спорту» для здобувачів спеціальності А7 «Фізична культура і спорт» освітнього рівня «бакалавр».

Виклад основного матеріалу дослідження. Метою вивчення дисципліни є ознайомлення здобувачів з історією фізичної культури і спорту як складової частини світової та вітчизняної культури.

Завдання вивчення дисципліни є забезпечити теоретичну і практичну підготовку здобувачів до професійної діяльності тренера з певного виду спорту; сприяти процесу формування світогляду здобувачів – майбутніх тренерів; прослідкувати загальні закономірності виникнення та розвитку фізичної культури і спорту з найдавніших часів до наших днів; висвітлити процес розвитку фізичної культури і спорту на різних етапах існування людського суспільства, з наукової точки зору; вивчити історію відродження Олімпійських ігор та історію виникнення і розвитку професійного спорту [8].

Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення даної дисципліни:

1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері фізичної культури і спорту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів наук з фізичного виховання і спорту та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2. Загальні компетентності (далі – ЗК):

ЗК3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

3. Спеціальні (фахові) компетентності (далі – СК):

СК 6. Здатність до розуміння ретроспективи формування сфери фізичної культури і спорту.

4. Програмні результати навчання:

ПРН 1. Здійснювати аналіз суспільних процесів у сфері фізичної культури і спорту, демонструвати власне бачення шляхів розв'язання існуючих проблем;

ПРН 12. Аналізувати процеси становлення та розвитку різних напрямів спорту, олімпійського руху та олімпійської освіти на міжнародному та національному рівнях [8].

Лекційні заняття передбачають інформацію, яка представлена в змістовому модулі вивчення даного курсу. Практичні заняття спрямовані на закріплення теоретичного матеріалу, викладеного під час лекційного курсу.

Теми лекційного матеріалу змістового модулю 1 «Історія фізичної культури»: Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Історія фізичної культури, олімпійського та професійного спорту»; Тема 2. Фізична культура стародавнього світу; Тема 3. Фізична культура епохи середньовіччя; Тема 4. Фізична культура нового часу; Тема 5. Особливості розвитку спорту нового часу; Тема 6. Особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності; Тема 7. Витоки фізичної культури в Україні; Тема 8. Фізична культура та спорт в Україні у XIX-XX ст.

Теми лекційного матеріалу змістового модулю 2 «Відродження Олімпійських ігор сучасності, історія розвитку професійного спорту»: Тема 9. Олімпійські ігри Стародавньої Греції; Тема 10. Відродження Олімпійських ігор сучасності. Діяльність П'єра де Кубертена; Тема 11. Ігри олімпіад. Періоди розвитку, характеристика і хронологія. Зимові Олімпійські ігри. Загальна характеристика МОК, функції МОК, НОК, МСФ, Олімпійська хартія, її структура та зміст; Тема 12. Організація та проведення Олімпійських ігор. Соціально-політичні та правові аспекти олімпійського

спорту; Тема 13. Участь спортсменів України в Олімпійських іграх; Тема 14. Історія розвитку професійного спорту. Специфічні функції та відмінні риси професійного спорту; Тема 15. Економічні та правові основи професійного спорту. Професійний спорт в Україні.

Організація самостійної роботи здобувачів вимагає особливої уваги, тому, що частина питань кожної теми вноситься на самостійне вивчення (табл. 1). Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених кафедрою для вивчення навчальної дисципліни. Навчальний матеріал, передбачений для засвоєння під час самостійної роботи, вноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалами, який опрацьовується на навчальних заняттях [8].

Таблиця 1

Тематика самостійних занять для здобувачів з дисципліни «Історія фізичної культури, олімпійського та професійного спорту»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	2	3	4
	Модуль 1	32	59
	Змістовий модуль 1	32	59
1	Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Історія фізичної культури, олімпійського та професійного спорту».	4	7
2	Тема 2. Фізична культура стародавнього світу.	4	7
3	Тема 3. Фізична культура епохи середньовіччя.	4	7
4	Тема 4. Фізична культура нового часу.	4	7
5	Тема 5. Особливості розвитку спорту нового часу.	4	8
6	Тема 6. Особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності.	4	7
7	Тема 7. Витоки фізичної культури в Україні.	4	8
8	Тема 8. Фізична культура та спорт в Україні у XIX-XX ст.	6	8
	Модуль 2	28	51
	Змістовий модуль 2	28	51
9	Тема 9. Олімпійські ігри Стародавньої Греції.	4	9
10	Тема 10. Відродження Олімпійських ігор сучасності. Діяльність П'єра де Кубертена.	4	7
11	Тема 11. Ігри олімпіад. Періоди розвитку, характеристика і хронологія. Зимові Олімпійські ігри. Загальна характеристика МОК, функції МОК, НОК, МСФ, Олімпійська хартія, її структура та зміст.	4	7
12	Тема 12. Організація та проведення Олімпійських ігор. Соціально-політичні та правові аспекти олімпійського спорту.	4	7
13	Тема 13. Участь спортсменів України в Олімпійських іграх.	4	7
14	Тема 14. Історія розвитку професійного спорту. Специфічні функції та відмінні риси професійного спорту.	4	8
15	Тема 15. Економічні та правові основи професійного спорту. Професійний спорт в Україні.	4	8
	Усього годин	60	110

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Історія фізичної культури, олімпійського та професійного спорту» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту (табл. 2, табл. 3):

Таблиця 2

Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Заліковий модуль 1 (відвідування лекцій)	Заліковий модуль 2 (підготовка доповідей, презентацій до практичних занять)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка враховуючи поточне опитування, самостійну роботу)	Заліковий модуль 4 (екзамен)
10%	30%	30%	30%
10 бал.	30 бал.	30 бал.	30 бал., екзамен

Таблиця 3

Шкала оцінювання здобувачів

ECTS	Бали	Зміст
------	------	-------

A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	0-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Висновки. Робоча програма навчального курсу – це нормативний документ закладу вищої освіти, що визначає місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця, мету й завдання її опанування, роль та значення курсу для забезпечення здобувачів освіти необхідними знаннями та вміннями.

Загальновідомо, що робоча програма розробляється лектором – провідним фахівцем кафедри або створеною для цього робочою групою кафедри, яка викладає дисципліну на основі освітньої програми та навчального плану підготовки фахівця певного освітнього ступеня.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому дослідженні історії розвитку фізичної культури в Україні.

Література

1. Булатова М.М., Бубка С.Н., Платонов В.М. Олімпійський рух: історія і сучасність [Текст] : у 2 кн. Кн. 1. ; НОК України. Київ : Перша друкарня, 2021. 640 с.
2. Йопа Т.В. Історія фізичної культури і спорту. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2020. 126 с.
3. Кошева Л.В. Історія фізичної культури. Краматорськ: ДДМА, 2021. 224 с.
4. Кошева Л.В. Предмет ІФКІС в галузі професійної підготовки фахівців з фізичної культури. Сучасна освіта – доступність, якість, визнання: зб. наук. пр. XII міжнар. наук.-метод. конф. Краматорськ: ДДМА, 2020. С 71-73.
5. Ніколайчук О.П. Професійний спорт. Чернівці: ЧНУ, 2018. 108 с.
6. Сова А., Тимчак Я. Іван Боберський – основоположник української тіловиховної і спортової традиції. Л.: ЛДУФК; Априорі, 2017. 232 с.
7. Солопчук М.С., Боднар А.О., Солопчук Д.М. Всесвітня історія фізичної культури і спорту. Кам'янець-Подільський: Друк. «Рута», 2016. 131 с.
8. Файдевич В. Робоча програма «Історія фізичної культури, олімпійського та професійного спорту». URL: <https://ntu.edu.ua/>

References

1. Bulatova, M.M., Bubka, S.N. & Platonov, V.M. (2021). Olimpiyski rukh: istoriia i suchasnist [The Olympic Movement: History and Present]: in 2 books. Book 1. ; NOC of Ukraine. Kyiv: First Printing House. 640 p.
2. Yopa, T.V. (2020). Istoriia fizychnoi kultury i sportu [History of physical education and sports]. Poltava: Yuriy Kondratyuk National University. 126 p.
3. Kosheva, L.V. (2021). Istoriia fizychnoi kultury [History of physical education]. Kramatorsk: DSMA. 224 p.
4. Kosheva, L.V. (2020). Predmet IFKIS v haluzi profesiinoy pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoi kultury [Subject IFKIS in the field of professional training of physical education specialists]. Modern education – accessibility, quality, recognition: collection of scientific proceedings of the 12th international scientific-methodological conference. Kramatorsk: DSEA. Pp. 71-73.
5. Nikolaychuk, O.P. (2018). Profesiinyi sport [Professional sports]. Chernivtsi: Chernivtsi National University. 108 p.
6. Sova, A. & Tymchak, Ya. (2017). Ivan Boberskyi – osnovopolozhnyk ukrainskoi tilovykhovnoi i sportovoi tradytsii [Ivan Bobersky – the founder of the Ukrainian physical education and sports tradition]. L.: LDUFK; Apriori. 232 p.
7. Solopchuk, M.S., Bodnar, A.O. & Solopchuk, D.M. (2016). Vsesvitnia istoriia fizychnoi kultury i sportu [World history of physical culture and sports]. Kamianets-Podilskyi: Printing house «Ruta». 131 p.
8. Faydevich, V. (2025). Robocha prohrama «Istoriia fizychnoi kultury, olimpiiskoho ta profesiinoho sportu» [Work program «History of physical culture, Olympic and professional sports»]. URL: <https://ntu.edu.ua/>